

Žlogar o delovanju njenem govoril pri veliki skupščini, dne 8. avgusta na Bledu.

1. Ako se oziramo, je rekel, v zgodovino slovenskega šolstva, kaže se nam žalostni prizor. Slovenščina do zdaj še ni dospela do svojih naravnih pravic. Kar je v petnajstem stoletju spoznal v svojem životopisu slavní baron Žiga Herbersteinski, rekoč: „Slovenski jezik mi je prizadeval obilo truda, večkrat sem zaradi tega moral prestati kako grenko. Vendar me to ni zadrževalo, da ne bi se dalje učil tega jezika, ki mi je pozneje veliko koristil“ — to po preteku blizu 400 let skoro še velja o naših slovenskih razmerah.

Zdrava pedagogiška načela kaj težko vzmagujejo v šolstvu po slovenskih pokrajinah. Iz zgodovinskih podatkov razvidimo, da se vedno suče borba med materinščino in nemščino (ozioroma laščino); pravi rodoljubi so zmirom kazali na važnost slovenščine ter na njo obračali večjo pozornost, a izvršujocim oblastvom je bolj plaval pred očmi nemščina; većinoma so se drugi deželni jeziki smatrali kot potrebno zlo in sredstvo ponemčujočega namena. Doba Vodnikova, Sim. Rudmaševa in A. M. Slomškova so kot prijazne zvezdice posijale v toliko zmedo. In sedanji položaj slovenskega šolstva — ali nas zadovolji? To pa ne! Izimši morda osrednjo Kranjsko naše šolstvo ni skoro nikoder osnovano pravično in povoljno. Neštevilnokrat od leta 1848 je že povzdignil naš narod svoj glas, razodel svoje pravične želje na vse mogoče zakonite načine, a premnogokrat je ostal to le glas upiyočega v puščavi. Narod govori in trka, a odločujejo in izvršujejo pogosto taki, ki jih ne moremo imenovati prijatelje slovenskega jezika. V najnovejšem času poprijeli smo se — izzvani po mogočnih naših sosedih Nemcih in Lahih — samoobrambe, da rešimo, kolikor se rešiti da, osobito ob jezikovnih mejah. Tako je nastala naša družba sv. Cirila in Metoda, o katere delovanju mi je danes čast v vodstvenem imenu poročati veleslavni skupščini.

2. Prečastna gospôda! Ako bi hotel naštevati vse čine in zadeve, s katerimi se je moralo pečati društveno vodstvo v Ljubljani, moral bi ponavljati, dokaj stvari, objavljenih v lanskem in prejšnjem „Vestniku“, povzeti jih iz upravnega zapisnika, kar bi bilo utrudilno za Vas in za me, za to naj narišem družbino gibanje le v glavnih potezah.

Po III. skupščini v Ptuiju, dne 29. julija 1888, v kateri je bil kot nov odbornik izvoljen preč. gosp. stolni kanonik Ljubljanski, Andrej Zamejec, sešlo se je vodstvo k sedmim sejam, da je rãšilo društvene zadeve in sicer: XXI. oziroma I. tekočega upravnega leta, dne 26. septembra 1888, XXII. 14. novembra, XXIII. 19. decembra, XXIV. 14. februarja 1889, XXV. 3. aprila, XXVI. 5. junija in XXVII. 10. jul.

t. 1. Vsi prejšnji opravitelji so drage volje prevzeli društveni posel tudi za bodoče leto.

3. V tej dobi je vodstvo pospeševalo osnovo novih podružnic, ker one so življenska moč v dosegu društvenih smotrov. Na lanski skupščini smo zabeležili 77 podružnic s 5896 družbeniki, letos je poskočilo število za 8 novih; te so: Tek. štev. 78. Tolsti vrh in okolica, 79. Šentjanž v Rožni dolini, 80. Haber v Medgorjah, — vse tri na Koroškem, 81. Briska na Goriškem, 82. Črno in okolica na Koroškem. Osobito veselo je, da je dvema že obstoječima podružnicama prirastla še tretja ženska v Gorici. Čast in zahvalnost tem vrlim stražarkam ob jezikovni meji proti prodirajočemu italijanizmu! V vrsto pokroviteljev je pa letos kot osemtrideseti — žal! — vstopil samo jeden „Neimenovan rodoljub na Goriškem“.

4. Ako slavna skupščina vpraša po vseh naših družbe, njeno vodstvo lahko opozori na naslednje:

I. Družbeni zavodi. 1. Otroški vrtec (ali zabavišče) v Celji. Kakor je bilo že lani naznanjeno, je vodstvo izročilo ta zavod v popolno oskrbovanje čč. šolskim sestram, ki vodijo ondotno slovensko deklisko šolo, ker je pri njih pač najboljšše poroštvo za pravo krščansko in slovensko vzgojo ondotne slovenske dece v mestu, čegar oblastva slovenstvu niso naklonjena. Otrok je bilo vpisanih 61, redno jih je obiskovalo zabavišče krog 40, nekaj jih je izstopilo. Podružnično načelnštvo jih je većinoma učnine oprostilo, a nekaj premožnejših starišev pa je vplačevalo zmerno mesečnino. Vrtnarica je čast. šolska sestra Vincencija Lah pod vodstvom odlične predstojnice čč. šolskih sester in ravnateljice ondotne šole, s. Bonaventure Suhač. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Nekaj o sočivji.

Razumna gospodinja ne spregleda rada kaj, kar je nje vrtu in temu, kar v njem raste, na korist. Zato upamô, da ji bodo tudi naslednje vrste ljube. Ona ima v svojem vrtu razno sočivje in to terja od nje razno skrb, mi pa ji čemo dnes pokazati na skrb, ki jo terja vsako zelišče, kar ga ima v gredi, t. j. naj se izpiplje, kedar je že za rabo, iz prsti s koreninjem vred, nikar pa se naj ne odreže le tisti del zelišča, ki je nam za rabo.

Zakaj tako? Uzrok za to leži pod prstjo, na koreninji. Ako se namreč pusti koreninje zelišča v prsti, ne raste dalje, vsaj po navadi ne raste, ampak zgñjuje, ali v tem se redi marsikatera živalica, ki je nevarna zeliščem, ki pridejo z njo v dotiko. Vzemimo glavno salato; ako jej vzameš samo glavno korenje pa

pustiš v prsti, kaj se izgodi? Na koreninji visi v časih neka plesnjiva gruča. Človek iz kraja ne zna, kaj da je, ako pa vzame drobnogled na oko, brž vidi, da so to brez števila, pa sila male živali, zeliščne uši. Uši pa niso nikjer kaj prida, tudi na zeliščih ne.

Ako se pusti ta gruča v prsti, živé živali in se vé, da žró, izprva še pač ostalo koreninje, potem pa koreninje drugih zelišč, ki še stojé v prsti. Ako se pa salata izpiplje ter se ji koreninje odreže še le na površji, tedaj ostane le-to na zraku, na solnci. Tako se posuši, pa tudi ona gruča — uši se posušijo, ne da storé kako škodo naprej.

Iz tega je pač razvidno, da je treba vsako zelišče izpipati iz prsti, ne pa pustiti koreninja v prsti — za okuženje zdravih zelišč.

Hud petelin.

Večkrat se izgodi, da ima gospodinja po dva ali še več petelinov na dvorišči. Da se ti ne gledajo lepo, to se zna in gospodinja bi kaj rada, da se privadijo drug drugim, ne da je veden ravs in kavs med njimi. Kako je to mogoče? Dopovedati se ve, da jim ne more, da so vsi domači in da jih ima vse rada, naj si tedaj dajo mirú! To, kakor znamo, ne gre ali kar gospodinja more in kar pomaga, je to, da zveže enemu, ali pa, če je treba, vsem noge. Izgodi se to najlaglje, ako se jim zvežete z volneno, dosti močno nitjo nogi tako, da lahko hodijo, ne pa tečejo. Čez nekaj dni so ti stvarice potem krotke in nič si ne storijo več žalega, če jim tudi odvežeš noge.

Ako je tedaj katera naših gospodinj v tem, da ima več petelinov na dvorišči, naj poskusi ta pripomoček. Lehek je dovolje in ji tudi nič ne hodi predrago, če se ga posluži.

Sejmovi. Dne 21. septembra v Framu, v Ormoži, v Podsredi, v Lučanah, v Gorenji Radgoni in v Laškem trgu. Dne 23. septembra v St. Juriji na juž. žel. Dne 24. sept. pri sv. Trojici v slov. gor., v Arnoži, pri sv. Martinu tik Slov. Gradca, na Remšniku in v Slov. Bistrici. Dne 26. septembra na Bregu v Ptuji. Dne 27. septembra v Svetincih.

Dopisi.

Od sv. Križa nad Mariborom. (Vesela bralnega društva.) Kakor lani, naprilo je tudi letos naše bralno društvo veselico, ki se je za naše razmere jako povoljno obnesla. Ako se ne more meriti z veseliciami drugih čitalnic in bralnih društev, mora se pač pomisliti, da je treba tukaj še ledino orati, da smo tukaj na nemški meji, da je naša župnija mala in našo društvo edino svoje vrste na cellem Kozjaku. Želeti bi tedaj le bilo, da bi nas

osobito Mariborski narodnjaki vsaj moralno podpirali, ali ti so lani in letos svojo prisotnost pri veselici sicer obljubili, a so v pravem času izostali. Ker so nas pustili vsi tujei na cedilu morali smo se s tem zadovoljiti, kar so domače sile premogle; no, pa te so bile tem boljše. V nedeljo, dne 25. avg. zbralo se je po večernicah v okusno okrašenej Koroščevej gostilni kakih sto zavednih domačinov, kmetov in kmetic. V izbornem slavnostnem govoru povdarjal je č. g. župnik S. vrednost in potrebo značajnosti in bičal marsikako napako slovenskega priprostega ljudstva. Temu govoru sledilo je zanimivo predavanje g. prof. H., ki se veliko trudi za svoje rojake. V lahko umljivem in mičnem govoru razložil je bistvo in pomen telefona, po tem pa dal izvesti nekaj zanimivih poskusov s telefonom. Nekatere godbe na flavti in goslih, katere sta svirala brata Hauptmana, so občinstvu posebno ugajale. Izredno zanimanje pa je ljudstvo kazalo za Ogrinčevo igro: Kje je meja? katero so uprizorili nekateri domači fantje in dekleta. Igra, po vsebini jako primerna našim razmeram, se je tem bolj dopala, ker so se vse uloge z veliko dovršenostjo izvajale. Posebno prikupila se je s svojim izvrstnim igranjem Tojzlova Netika. Potem so se vrstile še navduševalne napitnice z mičnimi narodnimi pesmami in vesela družba ostala je do večera skupaj. Ko smo se razhajali, slišala se je občna želja, da bi društvo zopet čim prej priredilo enako zabavo.

R. P.

Od sv. Lovrenca na Drav. polji. (Cerkv. slovesnost. Občinske volitve.) Dne 10. avgusta so nam zvonovi in godci z veselimi glasom iz zvonika naznanjevali imenitnost prihodnjega dneva, god sv. Lovrenca, farnega patrona in bilo je v tem vsakemu Lovrenčanu in tudi sosednjim faranom veselo pri srci. Zakaj? Naša želja se je izpolnila ter imamo sedaj cerkev v kratkem času od tal do vrha prenovljeno. Dobila je cerkev novi tlak iz cementnih plošč, katere je napravil g. Jožef Tabor iz Zidanega mosta in to prej, ko smo se nadjali. G. Franc Oblak, podobar iz Ptuja, pa je izdelal cerkvene stole in smem reči, da prav umetno in g. Franc Gornik, slikar od sv. Petra pri Mariboru, nam je naslikal v cerkvi več lepih podob tako, da mu je, če človek njegovo slikanje pogleda, prav iz srca hvaležen za-nje. Ko je v nedeljo, dan 11. avgusta napočil, zapeli so zopet zvonovi, možnarji so pokali in godci so vabili ljudi iz domače in drugih far k službi božji. Obilo število ljudstva je prišlo k $\frac{1}{2}$ 10. službi božji, katero so imeli č. g. Benedikt Hrtiš, naš rojak, gvardijan v Ptuji. Kakor Lovrenčani pri cerkvi, tako tudi pri občini vedno napredujejo. Ako pogledaš pri cerkvi, vidiš lepo šolsko poslopje, zraven tistega lep šolski vrt, katerega izvrstno obdeluje g. A. Vrabelj, šolski vodja.